

Și, aprig, să-i cearnă divinul cuvânt,
 Să-l soarbă văzduhul și 'ntregul pământ...
 Dar totul rămâne mister — ca 'nainte —
 Ascuns de voință, departe de minte,
 Și, grea, năzuința se năruie 'n tină,
 Strivită de neguri, de vis și lumină,
 Iar trupul svâcnește sub grea ispășire,
 Lovit de blestemul căzut fără știre.....
 Azi însă, când totul pe Tine te chiamă,
 La Tine se 'nchină și Ție-ți destramă
 Intreaga viață, noiane de 'nfrângeri
 Și stol de victorii cu aripi de îngeri,
 Dece nu dai drumu 'ndurărilor Țale
 Spre robul ce-ți cântă, smerit, osanale
 Și 'n Tine se 'ncrede cu cugetul orb?.....
 Îngăduie, Doamne, iertarea-Ți s'o sorb
 Din cupe de soare, și-avid de viață,
 Slăvind Nemurirea, să râd Morții 'n față!

Aurel Chirescu.

*****

Note critice

Pavilionul cu umbre

Piesă în 3 acte, de *Gib. I. Mihăescu*. Ed. „Scrisul Românesc”
Craiova, 1928.

Puțini dintre scriitorii noștri — poate unicul dintre prozatorii de azi—s'au bucurat de o prețuire atât de largă și de o critică atât de binevoitoare chiar dela primele lor manifestări, ca autorul volumului «La Grandiflora» și al lucrării dramatice de față. Distinsă cu premiul I, de către Asociația Criticilor Dramatici, și jucată în București, apoi în lung și latul țării de trupa Teatrului Național al Capitalei, cu Domnișoara Marioara Ventura în rolul principal, «Pavilionul cu umbre» s'a născut supt o zodie fericită. E vorba chiar—cum am auzit—ca celebra noastră compatrioată să traducă în franțuzește această piesă, pe care să o joace apoi la Paris. Iar dacă și acolo opera aceasta va stăruii pe afiș și presa o va întâmpina cu aceleași vorbe bune ca la noi acasă, bucuria ne va fi mare.

Obișnuți a ne exprima părerile «sine ira et studio», consemnăm rândurile acestea, după ce am citit de două ori «Pavilionul cu umbre», însă fără a-l fi văzut jucat pe scenă. Ne aflăm poate prin aceasta, din punctul de vedere al obiectivității critice, într'o poziție mai avantajoasă decât a celui care a văzut piesa doar la reprezentație. Lumina de vrajă a rampei și prestigiul talentului D-șoarei Ventura sunt niște magicieni, supt a căror putere nu prea e prudent să-ți dai nici ochii, darmita judecata.

Prin ideea care îi servește ca temă, piesa D-lui Gib. I. Mihăescu e derutantă (ierțe-ni-se franțuzismul), întocmai ca într'unele din nuvelele sale. Un tată, care a suferit crunt în iubirea lui în-

șelată — sunt 20 de ani de atunci, și el n'a uitat, nici n'a iertat încă — are o fată, rod al căsniciei deslegate odinioară. O iubește, firește, și cu îngrijorare își zice: Dă, Doamne să nu semene cu maică-sa! Logodind pe fiică-sa cu un om de omenie și copil al unui vechi prieten, tolerează în casă, în intimitate de aproape fiecare zi a Lianeii, pe o secătură, cavalier de aventuri galante, lipsit de orice morală, care, metodic și stăruitor, face fetei o ciudată educație: o pregătește a se elibera încet-încet de balastul scrupulelor și a face din ea, soția de mâine a prietenului, amanta sa consimțitoare. Prepararea și punerea în scenă a viitorului adulter elegant nu e însă un mister pentru tată, care urmărește din umbră, cu maladivă curiozitate, progresele perversionării proprii sale copile, fără a interveni s'o oprească. Acesta se complăce în a face experiențe asupra Lianeii, vrând să știe dacă dânsa va semăna cu mamă-sa în apucături, ori nu. Numai atunci când, încurajat de efectele lecțiilor sale, care întrec însăși așteptările diabolicului seducător, acesta convinge pe fată să-i acorde un acout pe socoteala prevederilor ultra-conjugale, bătrânul intervine vijelios și impune lui mușunache voința sa: va lua el—și nu celălalt, logodnicul — pe Liana de soție. În acest chip pedepsește pe cel ce-i pervertise sufletul fiicei sale, în care vede acum retrăind pe soția-i perfidă, după cum în seducătorul de azi, vede procedeul probabil al celui de acum 20 de ani, și regretă că n'a făcut și atunci cece face prin soluția de acum. Cu aceasta se sfârșesc primele două acte.

În actul din urmă asistăm la urmarea inexorabilă a lucrurilor. Cu ereditatea mamei sale, cu educația specială a lui Geo (soțul ei acum) și antrenamentul în desgărdinarea de orice obligațiuni morale, Liana dă o întâlnire fostului ei logodnic, în pavilionul care fusese cuibu păcatului și pentru mama sa. Bărbatul, care o iubește într'adevăr, e muncit de bănueli și gelozie, convins că lecțiile sale prinseseră și că negreșit aveau să dea roadele pe care le temea. El îi și surprinde. În zadar Liana, în care pornirile bune se luptă cu instinctele rele, vrea să convingă pe Geo că nimic definitiv nu se întâmplase între ea și celălalt; soțul simte că nu mai poate lupta în potriva demonului pe care el îl crease în sufletul celei pe care o iubește, și se suprimă.

În esență, aceasta e drama. Observăm mai întâi că vedem două piese aci: cea d'întâi—a primelor două acte — se sfârșește cu căsătoria Lianeii cu Geo; cea de a doua e o dramă de gelozie. Prima s'ar putea intitula cu un proverb: «Cine sapă groapa altuia, cade el într'însa», iar ultima: «Cine seamănă vânt, culege furtună».

Ca invențiune, mărturisim din capu locului că ne îndispune postulatul de neacceptat al unui tată ca Ilarie, și situațiunea monstruoasă or de inconștient în care e pus, de a asista cu brațele încrucișate la acțiunea de pervertire exercitată sub ochii săi de un ticălos ca Geo. Simțim chiar o jenă morală — reprezentanți ai unei generații în declin — de a vedea evoluând, ca o floare de seră transformată în floare de bălegar, sufletul Lianeii, al unei fecioare care — Doamne ferește! — va fi fiind sufletul generației noi, a fetelor cu rochia mai sus de genunchi, ce le vedem crescând pe stradă mai mult decât acasă. Sunt scene și pasagii care revoltă, prin monstruoșitatea cinismului, ca scena dintre mamă și fată de exemplu—act. II. sc. III, spre sfârșitul ei (p. 41-43).

Privind-o însă așa cum e concepută de autor, acțiunea dramatică a «Pavilionului cu umbre» este netăgăduit de puternică și tot timpul susținută cu încordare. Este o lucrare ce poată să nu îți placă, dar care îți impune și care te face să gândești. Sunt în ea note și observații de profund omenească psihologie și diabolice suptilități de dialectică erotică; sunt în ea strigăte de durere și rânjete crude; sunt bieți oameni în ea, oameni cari se agită ca la muzica unui jazz-band strident, dar cari sufăr chiar dacă par uneori a râde. Cum este înfățișat, piesa D-lui Gib. Mihaescu e o lucrare înzestrată cu mari calități dramatice.

Calitățile literare însă limbă, stil—nu sunt de bună seamă la aceeași înălțime. Obișnuiți cu ordinea, cadența și eleganța unei limbi pe care au consacrat-o dela marii clasici străini până la maestrul prozei românești de ieri, nu ne putem deprinde cu acel «laissez aller» pe care îl aflăm la unii scriitori de azi, la autorul nostru în «Pavilionul cu umbre» cași în «Grandiflora», unde neologismele neestetice, artificialitatea limbajului și necorectetele gramaticale și sintactice abundă. Citez din mijlocul cărții: «Un fior de tristeță m'a apucat de sârmanul năpăstuit, pe a cărui memorie n'a fost de ajuns ca venea Ilarie s'o astupe cu o movilă uriașe de pământ, dar a trebuit ca și promisul tău să mai arunce câteva lopeți» (pag. 28); «Ai să auzi la început o scuză sfoasă, abia bâlbăită, care pe nesimțite se va prefăce în cântecul cel mai vrăjit din lume, un cântec pe care toți îl condamnă, dar își întind la el bucuros timpanele auzului» (p. 26); «Liana, în sângele tău mustește sângele reînoit al mamei tale, care pe îndelete fuzionează cu sângele autorului nostru comun, din care descind și eu» (ibid.); «Mama ta socotește că nenea Ilarie te-a îndopat și te îndopă cu lingura de supă a moralei» (p. 25); «Sfaturile să i le ascuți, pentru că e stabilit de ancestrala experiență: cu cât te vei pătrunde de ele, cu atât savoarea călcării lor în picioare va fi mai fără pereche și cu atât deliciul pocăirii târzii mai inexpriabil (ibid).

Înceind aceste note constatăm a doua oară ce viguros talent de prozator e analistul psiholog D-l Gib. I. Mihaescu, cum și «derutanta» sa lipsă de echilibru și inestetismul său par'că voit.

Ceaùr

Povești oltenesti, de N. Ploșor. Tiparnița Craiova, 1928.

Au trecut aproape trei luni de când a ieșit de sub teascuri volumașul acesta. Deși cartea a fost trimisă de autor tutulor revistelor de căpetenie dela noi, cum și cătorva din personalitățile noastre literare, abia dacă vreo două publicațiuni periodice au avut câteva cuvinte de bună întâmpinare pentru povestirile «oltenesti». Subtitlul acesta va fi făcut poate pe unii critici să se gândească la altă marfă oltenească:—acea debitată cu coșurile atârinate pe cobiliță—, răpindu-le astfel curajul de a deschide cărțica cu aspect modest a D-lui Ploșor.

Fie siguri criticii aceștia că cei păgubiți vor fi Domniile lor, iar nu cartea, chiar dacă autorul, din pricina acestei ignorări disprețuitoare, ar fi amărât. *Ceaùr* va fi înscris cu siguranță în cartea literaturii noastre de azi, peste domniile lor și peste noi toți. Cutezăm să afirmăm aceasta.

Intr'o scurtă recenzie ce am făcut în pripă lui «Ceaùr», în